

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนของผู้อุปถัมภ์โรงเรียนในฝัน: พหุกรณีศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการได้มาซึ่งผู้อุปถัมภ์ในโรงเรียนในฝัน 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนของผู้อุปถัมภ์โรงเรียนในฝัน 3) เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ 4) เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริม และปัจจัยอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ 5) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ 6) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม ผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ ปัจจัยส่งเสริม ปัจจัยอุปสรรค ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาคงการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ที่เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แบบการวิจัยพหุกรณีศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และแบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์เอกสาร โดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง เป็นเวลา 3 เดือน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะแรก เป็นการศึกษาก่อนลงภาคสนาม ระยะที่สอง เป็นการศึกษาภาคสนาม โดยได้แบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลในบริบทโรงเรียนกรณีศึกษาที่ 1 เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ช่วงที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลในบริบทกรณีศึกษาที่ 2 เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ระยะที่ 3 ทำการตรวจสอบ วิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ ผู้วิจัยใช้แนวทางการสังเกตสภาพทั่วไปของโรงเรียน แบบสังเกตสภาพทั่วไปของโรงเรียน แบบบันทึกการสังเกตการสอน แนวทางการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้อุปถัมภ์ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ และแนวการสนทนากลุ่มสำหรับนักเรียน อุปกรณ์อำนวยความสะดวก คือ เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึก และกล้องถ่ายรูป โดยมีผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญของการวิจัยครั้งนี้

การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลโดยพิจารณาถึงความถูกต้อง ความพอเพียง และความน่าเชื่อถือได้ โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า กล่าวคือ การได้ข้อมูลจากหลายๆ ฝ่าย หรือหลายๆ วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน โดยการสอบถามข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล เช่น ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้อุปถัมภ์ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ในประเด็นเดียวกัน พร้อมกับสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มคนเหล่านี้ด้วยจนกระทั่งได้รับความคิดเห็นในเรื่องนั้นๆ ออกมาตามที่คนในสังคมนั้นเข้าใจและรู้สึก

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลหลายลักษณะหลายวิธี มีการศึกษาอย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง จึงทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลได้ทำควบคู่กันไปตลอดกระบวนการ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล 4 ลักษณะ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำเอกสารและข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์แล้วจัดระบบข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ก่อนนำมาสังเคราะห์ แล้วนำเสนอในรูปของการบรรยาย 2) การจำแนกข้อมูล โดยใช้การจำแนกแบบใช้แนวคิดทฤษฎีและไม่ใช้ทฤษฎี คือ การจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมกับข้อมูล 3) การเปรียบเทียบข้อมูล คือ การเปรียบเทียบผลการวิจัยทั้งสองกรณีศึกษา 4) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย คือ วิธีตีความสร้างข้อสรุปข้อมูล จากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น

การสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การได้มาซึ่งผู้อุปถัมภ์ในโรงเรียนในฝัน

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ในการพัฒนาโรงเรียนในฝัน

ส่วนที่ 3 ผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์

ส่วนที่ 4 ปัจจัยส่งเสริม และปัจจัยอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์

ส่วนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์

ส่วนที่ 1 การได้มาเป็นผู้อุปถัมภ์โรงเรียนในฝัน

การได้มาซึ่งผู้อุปถัมภ์ของทั้งสองโรงเรียนเหมือนกันคือ โรงเรียนขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อุปถัมภ์ ส่วนที่แตกต่างกันคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาผู้อุปถัมภ์มีความสัมพันธ์อันดีกับบุคลากรในโรงเรียน และมีนโยบายสอดคล้องกับนโยบายโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาผู้อุปถัมภ์มีความชื่นชมศรัทธาบุคลากรและการทำงานของบุคลากรในโรงเรียน และศึกษานิเทศก์จากฝ่ายภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ ศูนย์บริหารโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน เป็นคนจัดหาให้

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ในการพัฒนาโรงเรียนในฝัน

ผู้วิจัยนำเสนอประเด็นในการศึกษาตามภาพความสำเร็จของโรงเรียนในฝัน 4 ด้าน คือ ด้านนักเรียน ด้านครู ด้านผู้บริหาร และด้านโรงเรียน พบว่า ทั้งสองโรงเรียนมีการพัฒนาด้านโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ การพัฒนานักเรียน การพัฒนาผู้บริหาร และพัฒนาครู ตามลำดับ

ส่วนลักษณะการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนของผู้อุปถัมภ์ พบว่า ทั้งสองโรงเรียนผู้อุปถัมภ์มีส่วนร่วมเหมือนกันโดยมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ ตามลำดับ

1. ด้านผู้เรียน

1.1 การตัดสินใจพัฒนานักเรียน

ผู้อุปถัมภ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมเหมือนกันทั้งสองโรงเรียนคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ ผู้ปกครองนักเรียน ส่วนที่แตกต่างกันคือโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ธนาคารกรุงไทยจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจพัฒนานักเรียน

การเข้ามีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ทั้งสองโรงเรียนจะเหมือนกันคือมีประชุม วางแผน ปรึกษาหารือกันเรื่องความประพฤติของนักเรียน การทำหลักสูตรของโรงเรียน และหลักสูตรท้องถิ่น แตกต่างกันคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาจะเน้นเรื่องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจะเน้นเรื่องการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน และผู้อุปถัมภ์เป็นที่ปรึกษาในการใช้จ่ายงบประมาณ

1.2 การดำเนินงานพัฒนานักเรียน

ผู้อุปถัมภ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมเหมือนกันทั้งสองโรงเรียนคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ ผู้ปกครองนักเรียน ส่วนที่แตกต่างกันคือโรงเรียนมัธยมศึกษาเมืองคณาภิบาลส่วนจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีธนาคารกรุงไทย ธนาคารแห่งประเทศไทย และบริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด โรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน วัด และคนในชุมชน

การมีส่วนร่วมพัฒนานักเรียนที่เหมือนกันคือการมอบทุนการศึกษา การมอบสื่อการเรียน การสอน และการเป็นวิทยากรท้องถิ่น ที่แตกต่างกันคือ โรงเรียนมัศึกษามีการจัดสรรงบประมาณจ้างครูอัตราจ้าง และมีนักศึกษาฝึกสอนชาวจีนมาสอนนักเรียน

1.3 การประเมินผลการพัฒนานักเรียน

ผู้อุปถัมภ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมเหมือนกันทั้งสองโรงเรียนคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน ส่วนที่แตกต่างกันคือโรงเรียนมัธยมศึกษาเมืองคณาภิบาลส่วนจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีธนาคารกรุงไทย

การมีส่วนร่วมของทั้งสองโรงเรียนเหมือนกันคือ เยี่ยมชมโรงเรียน ร่วมรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอก ท้องถิ่น ที่แตกต่างกันคือ โรงเรียนมัศึกษามีการประเมินผลก่อนรับการประเมินจากภายนอก ต้อนรับคณะศึกษาดูงานจากทั้งในและต่างประเทศ ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานำนักเรียนไปผลงานแสดงที่ธนาคารกรุงไทย สำนักงานใหญ่

1.4 การรับผลประโยชน์การพัฒนานักเรียน

ผู้อุปถัมภ์ทุกฝ่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกันเหมือนกันทั้งสองโรงเรียน

การมีส่วนร่วมของทั้งสองโรงเรียนเหมือนกันคือ ผู้อุปถัมภ์มีความภาคภูมิใจที่เห็นลูกหลาน ได้มีโอกาสเรียนในโรงเรียนที่มีความพร้อมเทียบเท่ากับโรงเรียนในเมือง ที่แตกต่างกันคือ โรงเรียน

ขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นการให้สวัสดิการแก่ลูกหลานพนักงานโรงงาน และเป็นการประชาสัมพันธ์และสร้างความเชื่อมั่นในการบริการของหน่วยงานของผู้อุปถัมภ์

2. ด้านครู

2.1 การตัดสินใจการพัฒนาครู

ทั้งสองโรงเรียนผู้อุปถัมภ์ไม่มีส่วนร่วมด้านนี้

2.2 การดำเนินงานพัฒนาครู

ผู้อุปถัมภ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมเหมือนกันทั้งสองโรงเรียนคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนที่แตกต่างกันคือ โรงเรียนมัธยมศึกษามีเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีโรงงานน้ำตาล และธนาคารกรุงไทย

การมีส่วนร่วมทั้งสองโรงเรียนแตกต่างกันคือ โรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้อุปถัมภ์พาคณะครูไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้งบประมาณบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ และอบรมครูปฐมวัย

2.3 การประเมินผลการพัฒนาครู

ผู้อุปถัมภ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมเหมือนกันทั้งสองโรงเรียนคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน ส่วนที่แตกต่างกันคือโรงเรียนมัธยมศึกษามีองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีธนาคารกรุงไทย

การมีส่วนร่วมของทั้งสองโรงเรียนเหมือนกันคือ ร่วมประเมินผลการพัฒนาครูจากการเยี่ยมชมโรงเรียน ร่วมรับการประเมินภายนอก ที่แตกต่างกันคือ โรงเรียนมัธยมศึกษามีการประเมินผลก่อนรับการประเมินจากภายนอก ต้อนรับคณะศึกษาดูงานจากทั้งในและต่างประเทศ

2.4 การรับผลประโยชน์การพัฒนาครู

ผู้อุปถัมภ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมเหมือนกันทั้งสองโรงเรียนคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน ส่วนที่แตกต่างกันคือโรงเรียนมัธยมศึกษามีเทศบาล ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาธนาคารกรุงไทย และโรงงานอุตสาหกรรม

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้อุปถัมภ์ขอความอนุเคราะห์ครูช่วยเหลืองานภายในชุมชน ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้อุปถัมภ์เกิดความภาคภูมิใจในผลการพัฒนานักเรียน เป็นการประชาสัมพันธ์ธนาคาร

3. ด้านผู้บริหาร

3.1 การตัดสินใจในการพัฒนาผู้บริหาร

โรงเรียนมัธยมศึกษาไม่มีผู้อุปถัมภ์ที่มีส่วนร่วมในด้านนี้ ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีธนาคารกรุงไทย

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้บริหารและทางผู้อุปถัมภ์มีการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการบริหารงานภายในโรงเรียนของผู้บริหาร และมีความต้องการพัฒนาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารเอง

3.2 การดำเนินงานการพัฒนาผู้บริหาร

ผู้อุปถัมภ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษารัฐบาลนครราชสีมา

การมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ทั้งสองโรงเรียนที่เหมือนกันคือ พาผู้บริหารไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ ที่ต่างกันคือ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีการประชุมและศึกษาดูงานภายในประเทศด้วย

3.3 การประเมินผลการพัฒนาผู้บริหาร

ผู้อุปถัมภ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษา คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาคือธนาคารกรุงไทย

การมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ทั้งสองโรงเรียนที่เหมือนกันคือ การเยี่ยมชมโรงเรียน ส่วนที่แตกต่างกันคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีการประเมินผลก่อนรับการประเมินจากภายนอก ต้องรับคณะศึกษาดูงานจากทั้งในและต่างประเทศ ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีการปรึกษาหารือกันโดยการติดต่อทาง E-mail

3.4 การรับผลประโยชน์การพัฒนาผู้บริหาร

ผู้อุปถัมภ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษา คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาคือธนาคารกรุงไทย

การมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ทั้งสองโรงเรียนที่เหมือนกันคือ มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ส่วนที่แตกต่างกันคือ โรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้อุปถัมภ์เกิดความภาคภูมิใจในผลงานพัฒนาโรงเรียนของผู้บริหาร เกิดการช่วยเหลือกันและกันระหว่างผู้บริหารและชุมชน เกิดการยอมรับนับถือและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โรงเรียนได้รับคัดเลือกให้ไปแสดงผลงานที่ธนาคารกรุงไทย สำนักงานใหญ่

4. ด้านโรงเรียน

4.1 การตัดสินใจในการพัฒนาโรงเรียน

ผู้อุปถัมภ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมเหมือนกันทั้งสองโรงเรียนคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่แตกต่างกันคือโรงเรียนมัศึกษามีนายกสมาคมผู้ปกครองและครู ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษารัฐบาลนครราชสีมา และผู้ปกครองนักเรียน

การมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ทั้งสองโรงเรียนที่เหมือนกันคือ ผู้อุปถัมภ์ร่วมประชุมเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน ร่วมวางแผนการพัฒนาโรงเรียนโดยใช้ผลการศึกษาความต้องการของโรงเรียน และอนุมัติโครงการที่โรงเรียนเสนอ ส่วนที่แตกต่างกันคือโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาผู้อุปถัมภ์เป็นที่ปรึกษาในการพัฒนาโรงเรียน

4.2 การดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียน

ผู้อุปถัมภ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมเหมือนกันทั้งสองโรงเรียนคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน ส่วนที่แตกต่างกันคือ โรงเรียนมัธยมศึกษามืองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี กองบัญชาการช่วยรบที่ 1 และเทศบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน วัด คนในชุมชน และธนาคารกรุงไทย

การมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ทั้งสองโรงเรียนเหมือนกันคือ ใ้ทั้งงบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการของโรงเรียน บริจาคสิ่งของ ช่วยเหลือด้านพลังงาน ด้านแรงงาน เครื่องจักรกล

4.3 การประเมินผลการพัฒนาโรงเรียน

ผู้อุปถัมภ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมเหมือนกันทั้งสองโรงเรียนคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน ส่วนที่แตกต่างกันคือโรงเรียนมัธยมศึกษามืองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามือนาคารกรุงไทย

การมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ทั้งสองโรงเรียนเหมือนกันคือ เยี่ยมชมโรงเรียน และร่วมรับการประเมินจากภายนอก ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาผู้อุปถัมภ์นำนักเรียนไปแสดงผลงานที่ธนาคารกรุงไทย สำนักงานใหญ่

4.4 การรับผลประโยชน์การพัฒนาโรงเรียน

อุปถัมภ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมเหมือนกันทั้งสองโรงเรียนคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน ส่วนที่แตกต่างกันคือโรงเรียนมัธยมศึกษามืองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามือนาคารกรุงไทย โรงงานอุตสาหกรรม วัด และคนในชุมชน

การมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ทั้งสองโรงเรียนเหมือนกันคือ ผู้อุปถัมภ์เกิดความภาคภูมิใจได้รับการยอมรับนับถือทั้งจากโรงเรียนและชุมชน รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของโรงเรียนและหน่วยงานของผู้อุปถัมภ์ โรงเรียนและชุมชนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนร่วมกัน และผู้อุปถัมภ์นำหลักฐานค่าใช้จ่ายต่างๆ เพื่อใช้ในการลดหย่อนภาษี ที่แตกต่างกันคือโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นการประชาสัมพันธ์หน่วยงานของผู้อุปถัมภ์ สร้างความเชื่อมั่นให้หน่วยงาน และภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างทุนทางปัญญาในสังคม

ส่วนที่ 3 ผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์

ผู้วิจัยนำเสนอประเด็นในการศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ด้านการเรียนรู้และพัฒนา และด้านงบประมาณและทรัพยากร

3.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน

3.1.1 ด้านบุคคลแห่งการคิดวิเคราะห์

นักเรียนมีคุณลักษณะที่เหมือนกันคือ นักเรียนมีทักษะในการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตมากยิ่งขึ้น ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น มีทักษะการนำเสนอผลงานที่สร้างสรรค์ด้วยโปรแกรมต่างๆ มีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากสื่อที่หลากหลายขึ้น ส่วนด้านที่แตกต่างกันคือ โรงเรียนมัธยมศึกษา นักเรียนได้ฝึกใช้ภาษาจีนกับครูเจ้าของภาษาโดยตรงและเรียนรู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างไทยและจีน

3.1.2 มีทักษะในการดำรงชีวิต มั่นใจในตนเอง

นักเรียนทั้งสองโรงเรียนมีความกล้าแสดงออกและมีความมั่นใจตนเองมากขึ้น กระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น

3.1.3 มีความเป็นไทย

นักเรียนทั้งสองโรงเรียนได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเข้าร่วมกิจกรรมที่อนุรักษ์ความเป็นไทย โรงเรียนมัธยมศึกษา นักเรียนได้รับการสนับสนุนด้านนาฏศิลป์

3.2 ด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน

3.2.1 โรงเรียนธรรมาภิบาล

ทั้งสองโรงเรียนบุคลากรรับผิดชอบงานตามความเหมาะสม มอบหมายงานตามความสามารถและความถนัดของครู

3.2.2 สร้างโอกาสและดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ทั้งสองโรงเรียนมีเครือข่ายผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วยสอดส่องดูแลพฤติกรรมของนักเรียนนอกโรงเรียน

3.2.3 บูรณาการกระบวนการเรียนรู้

โรงเรียนได้รับการส่งเสริมอยู่ตลอดเวลาได้รับการกระตุ้นให้โรงเรียนทำเป็นรูปธรรมมากขึ้นจากการเข้าร่วมโรงเรียนในฝัน โดยพัฒนาหลักสูตรให้ยืดหยุ่นมีความเหมาะสม และเน้นการบูรณาการการเรียนรู้ทั้งภายในและนอกกลุ่มสาระ

3.2.4 ประกันคุณภาพ

ทั้งสองโรงเรียนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้น

นักเรียนและผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นในโรงเรียน และเป็นแหล่งศึกษาดูงานจากหน่วยงานอื่นภายในประเทศ ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นแหล่งศึกษาดูงานจากหน่วยงานต่างประเทศด้วย

3.3 ด้านการเรียนรู้และพัฒนา

3.3.1 ความเป็นมืออาชีพ

ทั้งสองโรงเรียนมีความเป็นมืออาชีพทั้งคู่ ผู้บริหาร และกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการภายใต้ภาวะจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และครูปผลิตสื่อ นำสื่อสำเร็จรูปมาใช้ให้เหมาะสมกับบทเรียน ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ดำเนินการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการและการเรียนการสอน

3.3.2 โรงเรียน E-School

ทั้งสองโรงเรียนมีห้องปฏิบัติการเพิ่มขึ้น นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ จัดเก็บข้อมูลต่างๆ ในโรงเรียน โรงเรียนมัศึกษามีห้อง E-Classroom ใช้ในการสอนคอมพิวเตอร์ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 และมีจุดสืบค้นอินเทอร์เน็ตภายในโรงเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีห้องปฏิบัติการทางภาษาใช้ในการสอนคอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.4 ด้านงบประมาณและทรัพยากร

3.4.1 ภาศึเครือข่าย

ทั้งสองโรงเรียนมีภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์จากกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และคนในชุมชน ส่วนโรงเรียนมัศึกษามีศึกษานิเทศก์จากกองการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มหาวิทยาลัยที่เลี้ยง ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา คณะครูและผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝัน เทศบาล และสมาคมผู้ปกครองและครูเพิ่มเติม ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เป็นมหาวิทยาลัยที่เลี้ยง

3.4.2 ความคุ้มค่า

ทั้งสองโรงเรียนได้นำสิ่งที่ผู้อุปถัมภ์มาใช้อย่างคุ้มค่า ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์และเงินบริจาคจากผู้อุปถัมภ์ และอาคารเรียน ส่วนความไม่คุ้มค่าโรงเรียนมัธยมศึกษาได้รับการสนับสนุนเครื่องสแกนลายนิ้วมือใช้ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใช้งานได้ไม่นาน เครื่องมีปัญหาต้องทำการซ่อมแซม

ส่วนที่ 4 ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยอุปสรรคจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์

4.1 ปัจจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์

ทั้งสองโรงเรียนมีปัจจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ที่เหมือนกัน คือ ปัจจัยเกี่ยวกับผู้อุปถัมภ์ ได้แก่ ผู้อุปถัมภ์เห็นความสำคัญของการศึกษา มีความศรัทธาต่อการทำงานของคณะครูและผู้บริหาร ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ในการบริหารงานและมีความสามารถในการบริหาร โรงเรียนสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อุปถัมภ์และให้ความช่วยเหลือผู้อุปถัมภ์ คณะครูมีความสามารถในการทำงาน ผลการพัฒนาเกิดกับตัวนักเรียนในเชิงประจักษ์ทางด้านวิชาการ เกิดการพัฒนาทางด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมในโรงเรียน ส่วนปัจจัยที่แตกต่างกันคือ โรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้อุปถัมภ์มีความสัมพันธ์อันดีกับบุคลากรในโรงเรียน ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา คือ ผู้อุปถัมภ์มีโครงการตอบแทนสังคมและสร้างทุนทางปัญญาในสังคม ผู้บริหารทำงานในตำแหน่งผู้บริหารในโรงเรียนเป็นเวลานาน โรงเรียนประชาสัมพันธ์ความเคลื่อนไหวต่างๆ ให้ทางผู้อุปถัมภ์ได้ทราบอยู่เสมอ โรงเรียนกำหนดเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนอย่างชัดเจน โรงเรียนเอาใจใส่นักเรียนเป็นอย่างดี โรงเรียนผ่านการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) การผ่านการประเมินต้นแบบโรงเรียนในฝัน และการยอมรับถึงความสามารถในผลงานของของโรงเรียนจากสำนักเขตพื้นที่การศึกษา

4.2 ปัจจัยอุปสรรคจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์

ทั้งสองโรงเรียนมีปัจจัยอุปสรรคจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ที่เหมือนกัน คือ ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีฐานะยากจน และด้านผู้อุปถัมภ์ที่ติดภารกิจ ส่วนปัจจัยที่แตกต่างกัน โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านระเบียบทางราชการ ได้แก่ ระเบียบขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่สามารถอนุมัติงบประมาณได้เนื่องจากโรงเรียนไม่ได้อยู่ในสังกัด และด้านการเมือง ได้แก่ ผู้อุปถัมภ์ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในช่วงหาเสียงเลือกตั้งได้เนื่องจากผิดระเบียบการเลือกตั้ง ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา คือ การเดินทางหน่วยงานของผู้อุปถัมภ์และโรงเรียนอยู่ไกลกัน

ส่วนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหา

5.1 ปัญหา อุปสรรค

ทั้งสองโรงเรียนมีปัญหาเหมือนกันคือ โครงการที่เสนอขอไปไม่ได้รับการอนุมัติงบประมาณตามเป้าหมาย หรือบางครั้งไม่ได้รับการอนุมัติ ส่วนปัญหาที่แตกต่างกันคือ โรงเรียนมัศึกษามีผู้อุปถัมภ์เสนอให้ความช่วยเหลือแก่ทางโรงเรียนในสิ่งที่ไม่ตรงกับความเป็นที่สุุดของทางโรงเรียน

5.2 แนวทางแก้ไขปัญหา

ทั้งสองโรงเรียนมีวิธีการแก้ไขปัญหเหมือนกันคือ ต้องระดมทรัพยากรในการดำเนินงานตามโครงการเอง อาจได้จากผู้ปกครองและหน่วยงานภายนอก ส่วนการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันคือ

โรงเรียนมัธยมศึกษาชี้แจงให้ผู้อุปถัมภ์รับทราบถึงความต้องการของโรงเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลออกเป็น 6 ประเด็นหลักคือ 1) การได้มาซึ่งผู้อุปถัมภ์โรงเรียนในฝัน 2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนของผู้อุปถัมภ์ 3) ผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ 4) ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยอุปสรรคจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ 5) ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหาจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ 6) วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การได้มาซึ่งผู้อุปถัมภ์โรงเรียนในฝัน

ผลการวิจัย พบว่า วิธีการได้มาซึ่งผู้อุปถัมภ์ของทั้งสองโรงเรียน คือ ขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อุปถัมภ์ ซึ่งเป็นบุคคลหรือหน่วยงานภายในชุมชน คือ ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษาภายในโรงเรียนโดยตรง และเป็นบุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสำคัญภายในชุมชน มีฐานะทางการเงินที่มั่นคงจึงสามารถช่วยเหลือโรงเรียนได้ จากการเข้าไปศึกษาโรงเรียนและชุมชนพบว่า ประเภทของโรงเรียนไม่มีผลต่อการได้มาซึ่งผู้อุปถัมภ์ แต่จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียน ในส่วนของโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอบริบทของโรงเรียนอยู่ในชุมชนเกษตรกรรม โรงเรียนได้เชิญบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และนักการเมืองท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญภายในอำเภอซึ่งสามารถช่วยเหลือโรงเรียนได้ไม่ว่าจะเป็นด้านพลังทรัพย์หรือความร่วมมือด้านพลังกายและเครื่องจักรกล สอดคล้องกับงานวิจัยของบุปผา เมฆศรีทองคำ (2547) ซึ่งทำการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน พบว่า บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาคือ ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชนและนักการเมืองท้องถิ่น ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นโรงเรียนประจำหมู่บ้านบริบทของโรงเรียนจะเป็นชุมชนเกษตรกรรมเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท โดยมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ในชุมชน ทางโรงเรียนก็มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่มาจากสายโรงงาน เมื่อทางโรงเรียนจัดกิจกรรมต่างๆ ก็สามารถติดต่อโรงงานอุตสาหกรรมได้อย่างสะดวก

ส่วนการได้มาซึ่งผู้อุปถัมภ์ที่แตกต่างกัน คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาผู้อุปถัมภ์มีความสัมพันธ์อันดีกับบุคลากรในโรงเรียน และมีนโยบายสอดคล้องกับนโยบายโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันของกระทรวงศึกษาธิการ นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นบุคคลที่เห็นความสำคัญของการศึกษา และมีนโยบายที่จะสนับสนุนด้านการศึกษาอย่างเต็มที่ โรงเรียนจึงได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดจนโรงเรียนเกิดการพัฒนารุ่งขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนที่โรงเรียนจะมี

ผู้อุปถัมภ์ถือว่าโรงเรียนพัฒนาแบบก้าวกระโดดเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่านอกจากโรงเรียนเข้าร่วมโรงเรียนในฝัน อาจเป็นเพราะการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 (ฉบับปรับปรุง 2545) ที่ได้ให้ความสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษามากขึ้น ทำให้หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้อุปถัมภ์มีความชื่นชมศรัทธาบุคลากรและการทำงานของบุคลากรในโรงเรียน และศึกษานิเทศก์จากฝ่ายภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ ศูนย์บริหารโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน เป็นคนจัดทำให้ การที่ผู้อุปถัมภ์เข้ามาสนับสนุนโรงเรียนถือได้ว่าเป็นผลจากการพัฒนาโรงเรียน เมื่อเทียบกับโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงไม่ว่าจะเป็นด้านสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่และสื่อการเรียนการสอน โรงเรียนถือว่ามีความพร้อมมากระดับหนึ่ง ด้วยความขยันเอาจริงเอาจังของผู้บริหารและคณะครู จึงมีบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ให้การสนับสนุนโรงเรียนเพิ่มขึ้น เมื่อทางหน่วยงานต้นสังกัดเห็นผลการพัฒนาจึงหาผู้อุปถัมภ์ให้โรงเรียน ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมของธนาคารกรุงไทยเป็นนโยบายของโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันที่ต้องการให้องค์กรในชุมชนเข้ามาร่วมอุปถัมภ์โรงเรียนในฝัน และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับปรับปรุง 2545) ได้ระบุถึงการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการจัดการศึกษา มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนของผู้อุปถัมภ์

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนของผู้อุปถัมภ์ ทั้งสองโรงเรียนผู้อุปถัมภ์มีขั้นตอนการมีส่วนร่วมเหมือนกันโดยมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ ตามลำดับ โดยมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนโดยการร่วมประชุม ปรึกษาหารือเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียน การบริจาคงบประมาณในการพัฒนาโรงเรียน ให้ทุนการศึกษา ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน จะเห็นได้ว่าผู้อุปถัมภ์เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนเป็นอันดับแรกโดยการให้งบประมาณมาปรับปรุงห้องปฏิบัติการของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอน ร่วมกันพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ร่มรื่นน่าอยู่ รวมทั้งการพัฒนากุศลกรในโรงเรียนทั้งผู้บริหารและครู และส่งผลต่อนักเรียนในที่สุด ในการดำเนินงานของโรงเรียนเกี่ยวกับผู้อุปถัมภ์นั้น ทางหน่วยงาน

ต้นสังกัดได้กำหนดแนวทางไว้ให้โรงเรียนในฝันปฏิบัติ เนื่องจากผู้อุปถัมภ์โรงเรียนมีทั้ง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง บุคคลและหน่วยงานต่างๆ การปฏิบัติกับบุคคลแต่ละฝ่ายจึง ไม่เหมือนกัน มีเพียงธนาคารกรุงไทยที่ฝ่ายภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์เป็นคนจัดหาให้ ทางโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษาได้ดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2547) โดยการจัดทำแฟ้มข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนเสนอให้กับธนาคารกรุงไทย และฝ่ายภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างโรงเรียนและผู้อุปถัมภ์อย่าง ต่อเนื่อง โรงเรียนสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ผู้อุปถัมภ์โดยการติดตามสัญลักษณ์ของธนาคารไว้หน้า โรงเรียน หน้าห้องปฏิบัติการทางภาษาและที่เครื่องคอมพิวเตอร์ว่าได้รับการสนับสนุนจาก ธนาคารกรุงไทย ประสานการดำเนินการและรายงานความก้าวหน้าให้ธนาคารกรุงไทยทราบอย่าง ต่อเนื่องสม่ำเสมอ รวมทั้งกำกับ ติดตามประเมินผลการทำงานของโรงเรียน แต่ก็ยังมีหลายขั้นตอน ที่ทางโรงเรียนไม่ได้ปฏิบัติอย่างชัดเจน แต่เป็นการดำเนินการของฝ่ายภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ขอรับการสนับสนุนจากองค์กร ภาคเอกชน ภาครัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ การส่ง จดหมายเชิญชวนบุคคลหรือหน่วยงานหรือองค์กรร่วมเป็นผู้อุปถัมภ์โรงเรียน การจัดทำระบบ สารสนเทศการให้การอุปถัมภ์โรงเรียน และยังสร้างความภาคภูมิใจให้ทางผู้อุปถัมภ์โดยการ ประกาศเกียรติคุณ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์เผยแพร่การสนับสนุนของโรงเรียนและการดำเนินงาน ของโรงเรียน

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้อุปถัมภ์เกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา โรงเรียน เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน เนื่องจากทั้งสองโรงเรียนได้พัฒนาโรงเรียนอย่างจริงจัง จนเกิดผลงานเชิงประจักษ์ ไม่ว่าจะเป็นการทางด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้านนักเรียน นักเรียนมีความประพฤติดีขึ้น มีทักษะด้านคอมพิวเตอร์มากขึ้น ได้รับรางวัลจากการแข่งขันภายใน เขตพื้นที่การศึกษามากขึ้น ผู้ปกครองเกิดความเชื่อมั่นโรงเรียน คนในชุมชนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึงโรงเรียนที่ได้รับการพัฒนาที่ดีขึ้น จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้น โรงเรียนเป็นที่ยอมรับของชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง จนเป็นสถานศึกษาที่ศึกษาดูงานของโรงเรียนอื่น ผู้อุปถัมภ์ก็มีส่วนร่วมในการ ต้อนรับคณะศึกษาดูงานจากโรงเรียนอื่นด้วย และกล่าวได้ว่าที่โรงเรียนพัฒนาขึ้นได้ เขาก็เป็นใน การพัฒนาด้วยเช่นกัน

3. ผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์

ผลจากวิจัยพบว่า นักเรียนมีทักษะในการสืบค้นข้อมูล และทักษะในการใช้อินเตอร์เน็ตมาก ขึ้น เนื่องจากทางโรงเรียนได้เน้นการพัฒนานักเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์เพื่อให้นักเรียนเกิดการ พัฒนาทักษะด้านคอมพิวเตอร์ งบประมาณส่วนใหญ่จึงถูกใช้ไปกับการจัดซื้อคอมพิวเตอร์เพื่อ สนองต่อนโยบายของโรงเรียนในฝันที่เน้นการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการประเมินต้นแบบ

โรงเรียนในฝันที่มีเกณฑ์การพัฒนาโรงเรียนสู่ต้นแบบโรงเรียนในฝันที่ระบุว่านักเรียนต้องเป็นบุคคลแห่งการคิดวิเคราะห์ที่มีทักษะในการสืบค้นข้อมูล การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อให้นักเรียนเรียนรู้ได้เร็วยิ่งขึ้น นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มากกว่าในห้องเรียน ได้เปิดโลกทัศน์ของนักเรียนเอง จากแนวคิดของโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน ถือว่าผลการพัฒนานักเรียนข้อนี้เกิดผลกับนักเรียนจริงๆ เด็กในชนบทที่อยู่ห่างไกลได้มีโอกาสใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเปิดโอกาสให้เด็กได้ทราบข้อมูลสารสนเทศต่างๆ มากขึ้นส่งผลต่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและการประกอบอาชีพในอนาคต แต่การใช้อินเทอร์เน็ตก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อเสียดังกล่าวก็คือ นักเรียนอาจเปิดเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมไปเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ครูผู้สอนและผู้ปกครองควรให้คำแนะนำและรู้เท่าทันสื่อที่นำมาสอนเด็กด้วย ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2549) ที่กล่าวถึงผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ด้านผู้เรียนว่า นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ดี รักภาคภูมิใจในโรงเรียน มีทักษะในการสืบค้นข้อมูล กล่าวคือ กล่าวทำ

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความกล้าแสดงออก มีความกระตือรือร้นในการเรียน และมีความมั่นใจในตนเองมากยิ่งขึ้น ในการประเมินโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝัน ทางคณะกรรมการในการประเมินจะเน้นด้านการตอบคำถามของนักเรียน การกล้าแสดงออกของนักเรียน ทำให้ทางโรงเรียนต้องนำเด็กมาฝึกฝนเป็นกรณีพิเศษในการนำเสนอผลงานแต่ละสาระการเรียนรู้ และประจำห้องปฏิบัติการต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมที่โรงเรียนจัดไว้เพื่อแสดงในวันรับการประเมิน ทำให้นักเรียนได้ฝึกฝนกระบวนการคิด การแสดงออกที่ถูกต้อง การปฏิบัติตนในสังคม ส่งผลให้นักเรียนเกิดความกล้าคิด กล้าแสดงออกมากขึ้น ถึงแม้ว่าผลการพัฒนานักเรียนจนนักเรียนกล้าแสดงออกมีความกระตือรือร้นในการเรียน และมีความมั่นใจในตนเองมากยิ่งขึ้น จะไม่ได้มาจากผู้อุปถัมภ์โดยตรง แต่ผู้อุปถัมภ์ก็เป็นส่วนผลักดันให้เกิดกิจกรรมดังกล่าว และส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จได้สำหรับจำนวนนักเรียนที่มีความกล้าแสดงออก คงเป็นไปได้ที่จะให้นักเรียนกล้าแสดงออกทั้งโรงเรียน แต่เมื่อเทียบกับก่อนเป็นโรงเรียนในฝัน จำนวนนักเรียนจะเพิ่มขึ้น ทางโรงเรียนควรมีการสนับสนุนนักเรียนส่วนที่เหลือที่ไม่ได้รับการฝึกฝน โดยมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน เพราะว่าทั้งสองโรงเรียนก็มีจุดเด่นด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่แล้ว ควรเพิ่มศักยภาพของนักเรียนในด้านอื่นๆ นอกจากคอมพิวเตอร์ด้วย สอดคล้องกับภัสสร ต้นปีทมดีลก (2548) ได้กล่าวถึงภาพความสำเร็จของโรงเรียนต้นแบบว่านักเรียนมีความกล้าแสดงออก และมีความสุขในการเรียน นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ดีขึ้น

จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนได้รับการพัฒนาทั้งด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพและด้านนักเรียน จากการที่โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน ได้กำหนดกลยุทธ์เกี่ยวกับผู้อุปถัมภ์โรงเรียนในฝัน ไม่ว่าจะเป็นการประกาศเกียรติคุณ การลดหย่อนภาษี ประทับกับหน่วยงานเอกชน

และหน่วยงานในสังคมมีนโยบายหรือโครงการพัฒนาและตอบแทนสังคม เช่น ธนาคารกรุงไทย เห็นได้ว่ายุทธศาสตร์ที่ 5 เกี่ยวกับผู้อุปถัมภ์เป็นยุทธศาสตร์ที่ดี จึงทำให้โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือจากเอกชนและหน่วยงานในสังคม หน่วยงานนั้นก็เกิดความภาคภูมิใจ และบรรลุนโยบายของโครงการหรือหน่วยงานของผู้อุปถัมภ์ด้วย

จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนเป็นที่ยอมรับของชุมชน เป็นโรงเรียนต้นแบบให้โรงเรียนอื่น เข้ามาศึกษาดูงาน จากการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จสอดคล้องกับรัฐศาสตร์ คิลปอนันต์ (2545) กล่าวไว้ว่า ยุทธศาสตร์ที่ใช้เป็นรูปแบบในการปฏิรูปเพื่อสร้างเด็กยุคใหม่ให้มีคุณภาพมี 4 ด้าน คือ 1) การกระจายอำนาจในการบริหาร การตัดสินใจ ซึ่งทั้งสองโรงเรียนต่างใช้วิธีนี้ในการบริหารจัดการโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมของผู้มีประโยชน์ได้เสีย ซึ่งสอดคล้องกับที่โรงเรียนทั้งสองมีภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์เข้ามาช่วยเหลือในการระดมทรัพยากรในการพัฒนาโรงเรียน 3) การประกันคุณภาพ โรงเรียนทั้งสองต่างมีระบบประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกจากสมศ. จนเป็นสถานที่ศึกษาของโรงเรียนอื่นด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และ 4) การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งทั้งสองโรงเรียนได้จัดการศึกษาในรูปแบบนี้โดยเน้นการบูรณาการการเรียนรู้ของนักเรียน จนได้รับการประเมินเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝัน

4. ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยอุปสรรคจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ทั้งสองโรงเรียน คือ ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ในการบริหารงานและมีความสามารถในการบริหาร โรงเรียนสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อุปถัมภ์และให้ความช่วยเหลือผู้อุปถัมภ์ คณะครูมีความสามารถในการทำงาน จะเห็นได้ว่าโรงเรียนที่บุคลากรในโรงเรียนมีความเอาใจใส่จนเกิดการพัฒนาโรงเรียน จะส่งผลให้บุคคลและหน่วยงานอื่นเข้ามาสนับสนุนเพราะเห็นถึงความตั้งใจจริงของโรงเรียนในการพัฒนาโรงเรียน ดังที่จันทรา พรหมานนท์ (2546) ได้นำเสนอความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเทคนิควิธีที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารมืออาชีพในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) ด้านความรู้ ความเข้าใจ ผู้บริหารและคณะครูจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ในด้านต่างๆ เช่น (ก) ความรู้ ความเข้าใจ บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ครู ผู้บริหาร ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด (ข) ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารจัดการหลักสูตร รวมทั้งการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา (ค) ความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาและบูรณาการหลักสูตร (ง) ความรู้เชิงทฤษฎีในเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ (จ) ความรู้ในเรื่องการวัดและประเมินผลจากการปฏิบัติจริง (Authentic Assessment) (ฉ) ความรู้ด้านจิตวิทยาเด็ก จิตวิทยาวัยรุ่น จิตวิทยาการเรียนรู้ และเทคนิคการจัดการกระบวนการเรียนรู้ (ช) ความรู้ในด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และ

การจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (ข) ความรู้ในด้านวัฒนธรรม ค่านิยมใหม่ในการทำงาน เพื่อประชาชน เป็นต้น 2) ด้านทักษะ ผู้บริหารและคณะครูจะต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะความชำนาญในด้านต่างๆ เช่น (ก) ทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบต่างๆ (ข) ทักษะในการจัดกลุ่มนักเรียน (ค) ทักษะในการผลิต พัฒนา และการใช้สื่อ รวมทั้งนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ (ง) ทักษะในการจัดทำและใช้แฟ้มผลงานนักเรียน (Portfolio) (จ) ทักษะในการประเมินระดับความรู้และระดับการพัฒนาของผู้เรียน (ฉ) ทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ (ช) ทักษะในการให้คำปรึกษา (ซ) ทักษะมนุษยสัมพันธ์ (ฌ) ทักษะในการเป็นผู้นำแนวใหม่ เป็นต้น 3) ด้านเทคนิควิธี ผู้บริหารและคณะครูจะต้องพัฒนาตนเองในด้านเทคนิควิธีที่สำคัญ เช่น (ก) ใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ (ข) เทคนิคในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่งเสริมที่ทำให้ผู้อุปถัมภ์เข้ามาอุปถัมภ์เพิ่มมากขึ้นคือ โรงเรียนมีผลการพัฒนาโรงเรียนดีขึ้น เห็นได้จากการพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ และผลการพัฒนาเกิดที่ตัวเด็กนักเรียน ซึ่งเป็นไปตามภาพความสำเร็จของโรงเรียนในฝัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) จนโรงเรียนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีอีกปัจจัยคือโรงเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมินจากสมศ. รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของโรงเรียนให้ผู้อุปถัมภ์ทราบอยู่ตลอด ซึ่งสอดคล้องกับพิกุล กันทะวัง (2547) ได้กล่าวถึงแนวทางปฏิบัติในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ได้แก่ ทำให้ชุมชนรู้จักโรงเรียนมากที่สุด โรงเรียนยินดีที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ยอมรับฟังความคิดเห็น และพยายามจัดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากที่สุด นอกจากนี้การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาต้องพิจารณาถึงลักษณะกิจกรรมการมีส่วนร่วม และบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมด้วย โดยในแต่ละกิจกรรมการมีส่วนร่วมกลุ่มคน และวิธีการจะแตกต่างกันออกไป และ Pauline (2003) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาก็เนื่องมาจากชุมชนไม่เข้มแข็ง นอกจากนี้โรงเรียนอยู่ไกลชุมชน หรือชุมชนนั้นมีหลายโรงเรียน บางโรงเรียนไม่มีคุณภาพทำให้ประชาชนไม่สนใจ และชุมชนขาดแรงกระตุ้นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของโรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ธนาคารกรุงไทยเข้ามาสนับสนุนโรงเรียนในฝันเพราะเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้องค์กรเอกชน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและคนในสังคมเข้ามาอุปถัมภ์โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546) จากการศึกษา พบว่า หลายหน่วยงานต้องการช่วยเหลือสังคมโดยการให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน จึงประจวบเหมาะๆกับโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันที่เชิญชวนหน่วยงาน

ต่างๆ เข้ามาช่วยพัฒนาโรงเรียน ถือว่าโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จในการนำหน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุนการศึกษาจนโรงเรียนเกิดการพัฒนา ทำให้เกิดโรงเรียนขั้นดีเทียบเท่าโรงเรียนในเมืองในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในเชิงประจักษ์ ในการพัฒนาโรงเรียนในฝันให้มีความยั่งยืน โรงเรียนต้องมีผู้บริหารที่มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการเห็นความสำคัญและตระหนักในการพัฒนาโรงเรียนของบุคลากรในโรงเรียนทั้งผู้บริหารและคณะครู และการนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนในฝันอย่างต่อเนื่องของหน่วยงานต้นสังกัด

5. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหาจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อทางโรงเรียนขอรับการสนับสนุนจากผู้อุปถัมภ์ไปแล้ว ไม่ได้งบประมาณตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ทางโรงเรียนควรมีการระดมทรัพยากรต่างๆ ในชุมชน และมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเห็นคุณค่ามากที่สุด เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรอันจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เนื่องจากโรงเรียนในฝันเน้นการพัฒนาที่ตัวนักเรียนเป็นอันดับแรกให้นักเรียนเป็นบุคคลแห่งการคิดวิเคราะห์โดยมีการสนับสนุนการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ทำให้โรงเรียนต้องจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีให้กับนักเรียนซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่มีราคาแพง เมื่อขอความอนุเคราะห์ผู้อุปถัมภ์ไปแล้วไม่ได้ตามเป้าหมายทางโรงเรียนจึงต้องมีการระดมทรัพยากรในชุมชนจากผู้ปกครองนักเรียน หรือจากการทอดผ้าป่าการศึกษา จะเห็นได้ว่าโรงเรียนทั้งสองสามารถแก้ปัญหาเรื่องงบประมาณได้ เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่ง คือ โรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนมาโดยตลอดและเกิดผลการพัฒนาโรงเรียนอย่างเห็นชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเข้าโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน เมื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้ปกครองหรือชุมชน จะได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี

6. วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบพหุกรณีศึกษา 2 โรงเรียน สำหรับโรงเรียนแรกที่เข้าไปเก็บข้อมูลเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 6 สัปดาห์ ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลโดยที่ไม่รู้จักใครภายในโรงเรียนและชุมชนนั้นเลย ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้บุคคลที่ต้องเข้าไปเก็บข้อมูลในโรงเรียนลักษณะดังกล่าว ควรศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนและชุมชนนั้นอย่างละเอียดไม่ว่าจะเป็นสถานที่ราชการ สถานที่สำคัญในชุมชน รวมทั้งเส้นทางการเดินทางจากชุมชนไปยังตัวเมืองหรือภายในตัวจังหวัด เพื่อสร้างความมั่นใจในการเข้าไปเก็บข้อมูลและความปลอดภัยของผู้วิจัยเอง

ในการสร้างสัมพันธภาพ (Rapport) กับผู้ให้ข้อมูลและบุคคลในโรงเรียน ผู้วิจัยควรมีความจริงใจกับบุคคลที่อยู่ในโรงเรียน การแสดงความเป็นกันเองและความเป็นกัลยาณมิตรกับบุคคลทุกคน รวมทั้งการอาสาช่วยงานต่างๆ ภายในโรงเรียน เนื่องจากจะส่งผลดีต่อการการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลจะยินดีและเต็มใจในการให้ข้อมูลและให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยในด้านอื่นๆ และยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และสร้างเครือข่ายกับบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนด้วย เนื่องจากภายในโรงเรียนมีครูที่เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ หลายท่าน เช่น ด้านการบริหาร ด้านการวิจัย ด้านคอมพิวเตอร์ ด้านการบัญชี เป็นต้น ผู้วิจัยจะได้รับความรู้และคำบอกเล่าประสบการณ์การทำงานจากบุคคลเหล่านี้ด้วย

ผู้วิจัยควรตระหนักถึงความสำคัญกับผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพให้มาก ไม่ให้ได้รับความเสียหายจากการให้ข้อมูลวิจัย และไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานภายในโรงเรียนหลังจากที่ผู้วิจัยได้ออกจากสนามวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยควรมีการซักซ้อมคำถามเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ เพื่อให้เกิดความมั่นใจและเข้าใจตรงกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ และเนื่องจากบุคคลผู้ให้ข้อมูลมีหลายกลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้อุปถัมภ์ ผู้สัมภาษณ์ควรระมัดระวังเรื่องการใช้ศัพท์ทางวิชาการมากเกินไป ควรใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการตอบคำถาม

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มนักเรียน ผู้วิจัยควรใช้สถานที่ที่ไม่เป็นทางการมากเกินไป เพื่อนักเรียนจะได้ร่วมกันพูดคุยอย่างเป็นการเอง เช่น ภายในห้องเรียน หรือมานั่งใต้ต้นไม้ในโรงเรียน และควรเลือกสถานที่ที่ไม่มีใครรบกวน ไม่เสียงดัง พิธีกร (Moderator) ควรมีความเป็นกันเองกับนักเรียน และควรสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียนก่อนที่จะสนทนากลุ่มด้วย อาจจะด้วยการพบปะพูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวกับนักเรียนและโรงเรียน ให้คำปรึกษาเรื่องการเรียนและการศึกษาต่อ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการใช้ผลการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะของโรงเรียนในฝัน

1.1 โรงเรียนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนของผู้อุปถัมภ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาโรงเรียนที่ยั่งยืน โดยเฉพาะบุคคลและหน่วยงานที่อยู่ในชุมชนที่ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน

เพราะผู้อุปถัมภ์ที่เป็นหน่วยงานภายนอกไม่สามารถให้การช่วยเหลือโรงเรียนได้ต่อเนื่อง เนื่องจากนโยบายของหน่วยงานนั้นอาจเปลี่ยนแปลงได้

1.2 จากการช่วยเหลือของผู้อุปถัมภ์ทำให้ทั้งสองโรงเรียนมีความพร้อมในเรื่องสภาพกายภาพของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาคารสถานที่ ห้องเรียนห้องปฏิบัติการ และแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ในลำดับต่อไปโรงเรียนควรมีการพัฒนาด้านวิชาการของโรงเรียน โดยเน้นการพัฒนาให้นักเรียนด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกในทางที่ถูกต้อง

1.3 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมนักเรียนเพิ่มขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนทุกคนในโรงเรียน อาจจะทำในรูปแบบของกิจกรรมชุมนุม โดยให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย จากการศึกษา พบว่า นักเรียนในโรงเรียนในฝันส่วนหนึ่งจะได้รับการฝึกฝนการนำเสนอผลงานนักเรียนในการประเมินโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝัน การต้อนรับคณะศึกษาดูงาน ซึ่งจะเป็นนักเรียนจากกลุ่มเดิมไม่ได้กระจายไปทุกกลุ่มในโรงเรียน ยังมีนักเรียนบางกลุ่มที่ยังไม่ได้แสดงความสามารถของตนเอง โรงเรียนควรให้โอกาสนักเรียนกับนักเรียนเหล่านั้น โดยการค้นหาความต้องการและความสามารถของนักเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกอย่างถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานต้นสังกัด

2.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ควรมีการสำรวจความต้องการพัฒนาโรงเรียนในฝันในด้านต่างๆ แล้วให้ความช่วยเหลือโรงเรียนตามที่ต้องการหรือหาเครือข่ายอื่นมาช่วยเหลือโรงเรียน เนื่องจากเป็นความต้องการของโรงเรียนจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและตรงกับความต้องการของโรงเรียนจริงๆ โดยอาจจะให้ความช่วยเหลือในด้านงบประมาณในการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนหรือการให้คำปรึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด ไม่ว่าจะเป็นจากกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.2 ในการนิเทศ ติดตามประเมินผลรวมทั้งการให้คำปรึกษาในการพัฒนาโรงเรียนในฝัน ควรได้รับความร่วมมือของศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่ที่โรงเรียนสังกัดและจากกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานต้นสังกัดที่มีบทบาทอย่างมากในการให้คำปรึกษาในการพัฒนาโรงเรียน คือ ศึกษานิเทศก์จากศึกษานิเทศก์จากศูนย์บริหารโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันของกระทรวงศึกษา ส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังมีบทบาทน้อย เพราะฉะนั้นควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้ชัดเจนและส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนมากขึ้น เนื่องจากทราบข้อมูลพื้นฐานและสภาพของโรงเรียนเป็นอย่างดี จึงควรส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนมากขึ้น

2.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ควรมีนโยบายส่งเสริมให้ทุกโรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนอย่างจริงจังและมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนในฝันหรือโรงเรียนที่ไม่เป็นโรงเรียนในฝัน และส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้า

ร่วมเป็นผู้ปกครองเครือข่ายรวมทั้งคนในชุมชนด้วย จากการศึกษา พบว่า จุดเด่นของทั้งสองโรงเรียนคือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึงโดยได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน ส่งเสริมและช่วยเหลือตรงตามความต้องการของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นด้าน การเรียน ความประพฤติและด้านการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีความประพฤติดีขึ้นและสามารถศึกษาเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ประเภทของโรงเรียนไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ แต่เป็นบริบทของโรงเรียน ควรมีการศึกษาว่าบริบทของโรงเรียนในฝันที่เป็นโรงเรียนประจำหมู่บ้าน โรงเรียนประจำตำบล โรงเรียนประจำอำเภอ และโรงเรียนประจำจังหวัด มีรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนในฝันอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ในการเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในฝันนั้นๆ ต่อไป

2. ควรมีการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนของผู้อุปถัมภ์โรงเรียนในฝันที่ส่งผลให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก รวมทั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษา

3. การศึกษาเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา (multiple case study) เป็นวิธีการศึกษาที่ให้สารสนเทศอย่างหลากหลายของกรณีศึกษาที่แตกต่างกัน ควรมีการนำวิธีการศึกษานี้ไปใช้ในการศึกษาในประเด็นวิจัยอื่นๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนางานด้านนั้นๆ ต่อไป

4. ควรมีการศึกษาเชิงลึกว่าการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมของนักเรียนแตกต่างจากโรงเรียนทั่วไปหรือไม่ อย่างไร